

GROW UP! IT

Competences and framework for social system youth workers.

Erasmus+

TIC TAC

Opis metody

OPIIS METODY

Metoda TIC TAC wskazuje na etapy rozwoju młodzieży (w jaki sposób organizm odpowiada na zachodzące w nim zmiany). Skupia się na biologicznych aspektach rozwoju i pozwala na lepsze zrozumienie młodych ludzi (dlaczego w pewnych sytuacjach reagują tak, a nie inaczej). Ważnym założeniem metody jest właściwa identyfikacja zachowań, które są postrzegane jako część procesu rozwojowego i mogą powodować czy przyczyniać się do powstawania sytuacji konfliktowych.

Metoda skupia się na pracy z osobami młodymi, które mają problemy w zawieraniu znajomości i integracją z grupą, są aktywną stroną konfliktu. Zakłada pracę z grupą, w której zostały zauważone trudności w integracji uwidaczniające się brakiem serdeczności, koleżeństwa, współpracy, pojawianiem się wyzisk, izolowanie się rówieśników, niezdrowej rywalizacji, braku akceptacji, agresją.

Głównym celem pracy z wykorzystaniem metody TIC-TAC jest wzmocnienie kompetencji dotyczących pojęć z zakresu integracji grupy, komunikacji, postaw asertywnych, rozwiązywania konfliktów i zachowań, które mają negatywny wpływ na grupę.

Metoda wyposaża jej użytkowników w wiedzę na temat mediacji rówieśniczej, postaw młodzieży, akceptacji inności, samoakceptacji, rozwiązywania konfliktów. Jej użytkownicy potrafią będą przejmować funkcji mediatora.

Rezultatem poznania metody dla opiekunów, nauczycieli, wychowawców, terapeutów i pedagogów są:

- zwiększenie wiedzy dotyczącej obszarów związanych z pojęciem wyborów i konsekwencji,
- nabycie kompetencji w zakresie rozpoznawania emocji i ich wpływu na relacje,
- nabycie kompetencji w zakresie sposobów rozwiązywania konfliktów i pracy w grupie,
- nabycie wiedzy nt. etapów rozwoju i wpływu rozwoju mózgu na zachowanie,
- nabycie umiejętności prowadzenia rozmów trudnych na tematy związane z oczekiwaniami, zaufaniem i zrozumieniem między nastolatkami a ich opiekunami i terapeutami.

W ramach prac nad poprawą i adaptacją metody TIC-TAC w pracy terapeutycznej zostały wypracowane; modelowe scenariusze do pracy z młodzieżą wraz z pełną obudową materiałową – indywidualnymi kartami pracy i kartami terapeutycznymi. Opracowany został też program szkoleniowy do zastosowania w przygotowaniu terapeutów, nauczycieli, pedagogów i opiekunów młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym i wykluczonej społecznie.

Materiały zawierają niezbędne wskazówki, które pomogą nabyć umiejętności i wiedzę, którą powinien mieć opanowaną użytkownik, aby móc podjąć pracę z zastosowaniem metody TIC-TAC.

Szczegółowo opisane zostaną też cele kształcenia – efekty uczenia się, zgodne ze standardem opisu kwalifikacji jak i opracowanym programem szkolenia. Program szkolenia posiada elastyczną strukturę, a znajdujące się w nim moduły i jednostki modułowe można aktualizować (modyfikować, uzupełniać lub wymieniać), nie burząc konstrukcji programu, by dostosowywać treści do wprowadzania możliwych korekt i dalszych uzupełnień.

Dzięki temu:

- proces nauczania i uczenia się ukierunkowany będzie na osiągnięcie konkretnych, wymiernych efektów kształcenia w formie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych umożliwiających wykonywanie określonych zadań zawodowych,
- wykorzystywana będzie w szerokim zakresie zasada transferu wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych wcześniej uzyskanych przez uczestnika w toku edukacji formalnej, pozaformalnej oraz nieformalnego uczenia się w środowisku pracy.

Opracowane zostały produkty:

- szczegółowy opis metody po wprowadzeniu w niej korekt służących zwiększenia stopnia jej uniwersalności w języku polskim i angielskim,
- przykładowe scenariusze zastosowania metody w różnych sytuacjach problemowych w pracy z młodzieżą zagrożoną wykluczeniem społecznym i wykluczoną społecznie,
- multimedialne materiały edukacyjne (ćwiczenia, zadania, prezentacje multimedialne i inne),
- 30 indywidualnych kart pracy,
- 20 kart terapeutycznych

Jednym z drastyczniejszych przejawów problemów w szkole jest przemoc szkolna, a co za tym idzie, zaburzone relacje rówieśnicze. Niniejsza metoda ma na celu pracę z osobami doświadczającymi przemocy w szkole, w domu, które mają problem z integracją, adaptacją, mediacją w środowisku, w którym na co dzień funkcjonują.

Metoda została poświęcona w głównej mierze tym zjawiskom patologii, które sprawiają, iż ludzie nie czują się dobrze w miejscu, w którym muszą funkcjonować, są prześladowani, szykanowani, obrażani, wyśmiewani. Takie sytuacje sprawiają, że człowiek traci się wszelką motywację do działania. Zawziętość doprowadza do nieoczekiwanych skutków ubocznych, a przejawy patologii mogą zniszczyć psychicznie i doprowadzić do załamania nerwowego.

Czasami mamy wrażenie, że nasze społeczeństwo nie dostrzega ukrytej formy przemocy, jaka występuje w środowisku szkolnym. Pod pretekstem dużej tolerancji, niskiego poczucia własnej wartości, kulturze, w której wyrastamy, stajemy się zbyt pobłażliwi dla sprawców; nie zgłaszamy tego, co nas dotyka, obraża, deprecjonuje w nadziei, że może sprawca da sobie spokój i znajdzie sobie inną ofiarę.

Są wśród nas osoby, które nie dopuszczają do siebie wątpliwości, są pewne siebie, ponizanie innych sprawia im niebywałą przyjemność, a zachowanie to często jest spowodowane faktem, iż wydaje im się, że pod taką pozą mogą ukryć swoje braki, lub jak to często bywa, powielają model rodziny, otoczenia, w którym funkcjonują.

Często sprawcom przemocy psychicznej wydaje się, że ponizanie innych to jedyna droga by zdobyć szacunek i uznanie, którego tak bardzo są spragnieni, ponieważ tak naprawdę to oni mają problemy emocjonalne spowodowane brakiem podziwu i aprobaty przez innych.

Przekonanie, iż edukacja to jedna z ważniejszych wartości w życiu większości ludzi jest dosyć powszechne. Jest to bezsporne i prawdziwe stwierdzenie. Edukacja daje możliwości wykorzystania zasobów, pobudza aktywność, skłania do podejmowania różnych działań, wysiłków jak również określa w przyszłości ekonomiczną i społeczną pozycję człowieka. Dla wielu młodych osób uczenie się to najwyższa kategoria w ich codziennym życiu i najwyższa wartość. Często w szkole mogą czuć się bezpieczniej niż w domu. Dla innych młodych ludzi szkoła to źródło żalu, negatywnych skojarzeń, bólu, cierpienia, ponizania, braku rozwoju, a nawet utraty zdrowia zarówno fizycznego jak i psychicznego. Świadomość istnienia takiej rozbieżności w postrzeganiu szkoły pozwala bardziej wnikliwie skupić się na zagadnieniu, od którego należy rozpocząć rozważania na temat patologii w szkole. Mowa tu o układzie "uczeń- szkoła" oraz o dostrzeżeniu pełnionych funkcji w życiu młodego człowieka.

Istnieje wiele stanowisk wskazujących na psychologiczną wartość edukacji oraz dynamikę rozwoju jej środowiska. W dobie globalizacji, gdzie otaczający świat zmienia się bardzo szybko, wymusza się na młodym człowieku bezustanne "śledzenie" nowinek oraz konieczność "dotrzymania kroku" wszelkim przemianom i nowościom. Dostyc często powoduje to trudności adaptacyjne młodego człowieka, szczególnie w sytuacji, kiedy nie pochodzi on na przykład z zamożnej rodziny, która nie jest w stanie odpowiadać na zachcianki czy kaprysy młodych ludzi.

Problem radzenia sobie z przystosowaniem do zmian budzi potrzebę rozpoznawania czynników determinujących reakcje na radzenie sobie ze zmianą procesu pracy oraz jej warunków. Taka sytuacja może doprowadzać do powstawania zachowań w środowisku szkolnym, które prowadzą do konfliktu.

1.1. Klimat szkoły i klimat klasy – definicje

Klimat szkoły najczęściej definiuje się jako podzielaną przez różne osoby percepcję obiektywnej rzeczywistości, środowiska społecznego, warunków szkolnych, kultury szkoły, a nie jako samą obiektywną rzeczywistość, w której uczniowie i nauczyciele funkcjonują¹. To także „odzwierciedlenie doświadczanych przez uczniów właściwości szkolnego środowiska” (Kulesza 2007c), „sposób spostrzegania przez nauczycieli i uczniów środowiska swojej pracy lub nauki oraz wpływ tej percepcji na ich zachowania” (Ostaszewski 2012), oraz „wspólne opinie na temat szkoły” (Gaziel 1997), czy „zbiór subiektywnie postrzeganych przez wychowanków i wychowawców charakterystycznych cech, sytuacji, zdarzeń, będących względnie trwałymi skutkami jego funkcjonowania” (Pytka, 1995 za: Adrjan 2011).

Pojęcie klimatu bliskie jest innym wykorzystywanym pojęciom. „Klimat szkoły jest pojęciem częściej stosowanym przez badaczy klasy szkolnej, kultura organizacyjna szkoły przez badaczy jakościowego rozwoju szkoły i socjologów edukacji, natomiast etos, atmosfera i tożsamość najczęściej jest przyjmowana przez psychologów, którzy stosują wybrane określenia do opisu eterycznych przymiotów szkoły” (Szczecińska 2010). W Polsce badania w tym nurcie odwoływały się m.in. do pojęć „klimat wychowawczy” (Andrzej Janowski) „atmosfera wychowawcza” (Heliodor Muszyński) (Adrjan, 2011).

Klimat szkoły (którego istotą jest subiektywność i ulotność) można traktować też jako składnik kultury szkoły (będącej konstruktem bardziej obiektywnym i długotrwałym) (Szczecińska, 2010; Adrjan, 2011). W innych podejściach natomiast kultura szkoły traktowana jest jako obiektywna rzeczywistość (warunki, normy, wartości), zaś klimat – jako sposób jej postrzegania. Klimat bywa też definiowany podobnie do kultury, lub też jest traktowany jak suma dwóch rodzajów czynników: twardych (łatwych do zmierzenia i opisanie): wielkość szkoły, liczba uczniów, doświadczenie nauczycieli oraz miękkich: wzorce, oczekiwania, interakcje, relacje, „których poznanie jest możliwe drogą pośrednią, poprzez ustalenie subiektywnych spostrzeżeń, opinii i ocen” (Surzykiewicz, 2000).

1. Klimat klasy, określany też jako środowisko nauczania czy atmosfera klasy również definiowany jest na różne sposoby:

- „otoczenie intelektualne, społeczne, emocjonalne i fizyczne, w którym uczą się uczniowie” (Amborse et al., 2010);
- „wszystkie reguły pracy i życia w oddziale, które nauczyciel faktycznie narzuca i wzmacnia przy okazji rozwiązywania bieżących sytuacji dydaktycznych i wychowawczych” (Konarzewski 2000), ukształtowany przez interakcje między uczniami i pomiędzy nauczycielem a uczniami (Allodi, za: Adrjan 2011).

Na klimat szkoły składa się m.in. klimatu szkoły

- **Jakość relacji społecznych**, m.in. relacje pomiędzy uczniami, uczniami a nauczycielami, uczniami a rodzicami, rodzicami a dyrektorem. To także zasady panujące w klasie, w szkole takie jak szacunek, zaufanie, poczucie bezpieczeństwa i przynależności, bycie częścią całości.
- **Bezpieczeństwo emocjonalne** – zaufanie do ludzi, którzy otaczają ucznia, wsparcie osoby dorosłej w rozwiązywanie konfliktów i mediacje, ochrona i profilaktyka przed agresją rówieśniczą, wykluczeniem społecznym, zagrożeniem wykluczeniem społecznym, faworyzowaniem, etykietowaniem, wyzwiskami, poniżaniem
- **Bezpieczeństwo fizyczne** – zapobieganie zagrożeniom, zapobieganie patologiom i formom przemocy fizycznej takiej jak popychanie, bicie, szarpanie itd.
- **Cechy kształcenia** – interesujące prowadzenie zajęć przystosowane do różnych stylów uczenia się młodych ludzi (tzw. Inclusive teaching), motywowanie do działania, motywowanie do wykonywania dodatkowych zadań, czy inspiracja do dołączenia do kółek zainteresowań czy włączenie się w życie wolontaryjne szkoły itp.
- **Cechy wychowania** – zasady dyscypliny, zasady funkcjonowania w środowisku szkolnym, prawa i obowiązki, poziom wspierania uczniów przez nauczycieli, współpraca z rodzicami itp.
- **Postawy uczniów wobec nauki** - sukcesy i niepowodzenia –człowiek, zobowiązując się do wykonania jakiegoś zadania, liczy na uzyskanie wyników optymalnych, jest motywowany potrzebą osiągnięć i pochwałą.
- **Zależności** między klimatem szkoły a przemocą i agresją szkolną
- **Korzyści i straty materialne bezpośrednie** – aspiracje i decyzje zawodowe są w znacznym stopniu warunkowane możliwością uzyskiwania zysków ekonomicznych wyboru przyszłej ścieżki zawodowej
- **Bezpieczeństwo i zagrożenia** – zapewnienie sobie poczucia bezpieczeństwa, redukcja zagrożeń (fizycznych dla zdrowia i życia ucznia, materialnych, społecznych lub moralnych) oraz ich następstw.
- **Stosunki międzyludzkie** – działania jednostki zmiernają w kierunku rozwijania społecznych

relacji w szkole na zasadzie życzliwej współpracy, akceptacji, wsparcia, określania pozycji w zespole oraz dbałości o sprzyjający klimat.

- **Atrakcyjność i awersyjność poszczególnych czynności** – lubiane i preferowane czynności, lecz także te, które do takich nie należą.
- **Komfort i dyskomfort w szkole** – warunki komfortowe określają sytuację, w której uczeń czuje się subiektywnie dobrze. Z kolei w warunkach dyskomfortowych (przykrych), subiektywne samopoczucie ucznia się obniża. Młody człowiek zmuszony jest wówczas do zwiększenia swoich nakładów, do dodatkowego wysiłku, pokonywania wewnętrznego oporu, funkcjonowania na granicy swoich sił i możliwości, co może przyczynić się do powstawania konfliktu w szkole i zaburzeniu relacji rówieśniczych

Niektórzy ludzie uważają, iż edukacja i czas spędzony w szkole wśród rówieśników, to jeden z ważniejszych elementów życia, o ile nie najważniejszy. Dla jednych chodzenie do szkoły to poczucie szczęścia, spełnienia, satysfakcji, dla innych to koszmar, męka, coś, co nie pozwala spać spokojnie, a stres z tym związany utrudnia normalne funkcjonowanie w życiu codziennym. Każda osoba rodzi się z pewnymi cechami, temperamentem czy zdolnościami. W miarę upływu czasu kształtuje się ludzka osobowość. Proces ten poddawany jest ciągłym zmianom poprzez uczenie się, przystosowanie do norm panujących w danym społeczeństwie, poprzez zdobywanie nowych doświadczeń i aktywne przystosowywanie się do wymogów stawianych każdemu człowiekowi. Proces socjalizacji pozwala na wyzwalamie w człowieku instynktów, dzięki którym kształtują się mechanizmy i umiejętności postępowania.

Wśród mechanizmów, o których mowa wskazują się:

- normy
- postawy
- potrzeby

Normy – są to pewne reguły, które kierują postępowaniem człowieka funkcjonującego w społeczeństwie. Mówią ludziom jak należy postępować, co jest akceptowane w społeczeństwie, jakie zachowania nie mieszczą się normach społecznych, jakie zachowanie nie są tolerowane, jaka jest kara za życie niezgodne z normami społecznymi. Podział norm jest prosty – wyróżnia się normy sformalizowane, które są określone przez prawo i przepisy prawne wskazują, jaka kara grozi za nie stosowanie się do norm. Istnieją również normy niesformalizowane – moralne czy obyczajowe.

Oczywiście każdy kraj ma swoje określone normy i to, że w Polsce pewne zachowania mieszczą się w normach, nie oznacza to, iż w Anglii czy Holandii takie zachowanie będzie tolerowane i będzie zgodne z prawem. Często działanie niezgodne z normami wywołuje w uczucie niepokoju, może powodować depresję, myślenie tylko o tym, co zostało zrobione lub co jeszcze zostało do zrobienia. Sytuacja staje się trudna, gdy młody człowiek czuje presję otoczenia i presję czasu.

Normy, postawy i potrzeby są bardzo ważnymi czynnikami, które pozwalają kształtować ludzką osobowość. Wskazują cele, motywują do działania, pokazują drogę, jaką należy iść, jak należy ten cel osiągnąć. Dzięki wewnętrznemu imperatywowi kształtowane są wzory zachowań, "emocjonalny stosunek do rzeczywistości, wytwarzają określoną wizję świata i stosunków międzyludzkich". Szkoła "służy wytwarzaniu dóbr (przedmiotów lub usług), daje człowiekowi możliwość kształtowania samego siebie oraz społeczeństwa, jego historii i kultury".

Postawy – to dyspozycje, które pozwalają na ocenę zachowań ludzi wobec pewnych przedmiotów czy sytuacji. Przedmiotem postaw są ludzie, którzy poprzez kontakt z przedmiotami postaw w określony sposób są do niej nastawieni. Postawy mogą być obiektywne i subiektywne. Przedmiotem postawy mogą być ludzie, instytucje, pojęcia, zasady, idee, normy. Postawy mogą być określone na podstawie:

- zakresu
- kierunku
- siły
- treści przedmiotowej
- złożoności

Zakres – postawy mogą dotyczyć mniejszej bądź większej ilości przedmiotów. Przykładem może być postawa polityczna – w tym przypadku postawa ma szerszy zakres niż postawa wobec partii politycznych.

Kierunek – postawy mają pewien kierunek, który wyzwala uczucie czy ocenę od bardzo pozytywnej, przez przychylną, ciepłą, serdeczną do negatywnej (agresja, wrogość).

Siła - istnieją postawy, których siła emocji jest bardzo duża, a są też takie postawy, które nie wzbudzają emocji. Występowanie emocji może odgrywać znaczącą rolę, gdyż od emocji może zależeć zmiana postawy.

Treść przedmiotowa – w tym przypadku wskazanie na treść postawy jest niezbędne, a przedmiot tej postawy jest również treścią.

Złożoność – w zależności od tego, jak bardzo złożone są postawy można zbudować ich typologię.

Na przykład "F. N. House wyróżnił cztery typy postaw:

- osobowe
- materialne
- dotyczące kultury
- dotyczące społeczeństwa

Postawy jako zjawisko ze sfer świadomościowej kształtuje się przez dwojakiego rodzaju bodźce. Przez otaczający człowieka świat zewnętrzny, postrzegany zmysłowo i intelektualnie, poddany odpowiednim transformacjom w świadomości oraz przez „parametry” psychiczno – biologiczne człowieka” .

Wśród wartości, które są cenione przez uczniów wymienia się:

- posiadanie dostatecznej ilości czasu na spędzanie wolnego czasu poza szkołą
- życie w otoczeniu i warunkach odpowiadających uczniowi;
- nauka w dobrych warunkach fizycznych, psychicznych i emocjonalnych;
- mało napięć i stresów w szkole;
- możliwość pochwały;
- nauka w dokładnie określonej sytuacji, o jasnych zrozumiałych wymaganiach i zasadach;
- sprawiedliwe ocenianie;
- znaczna swoboda w stosowaniu własnego podejścia do nauki;
- pewien stopień urozmaicenia lekcji;
- wykonywanie zadań stanowiących wyzwanie, dających poczucie spełnienia;
- wykonywanie zadań dostosowanych do indywidualnych możliwości ucznia;
- współpraca z ludźmi, którzy dobrze ze sobą kooperują;
- dobra współpraca z nauczycielem;
- możliwość pomagania innym uczniom bądź możliwość skorzystania z pomocy;
- posiadanie rzeczywistego udziału (wkładu) w sukcesach klasy/szkoły;

Niezaspokojone potrzeby jako ogniska napięć prowadzące do konfliktu

Potrzeby – to ogniska napięć, które powstają w organizmie ludzkim jako uczucie braku określonego dobra czy uczucia. Może to powodować utrudnienie w codziennym funkcjonowaniu, ale również wzmaga motywację. Potrzeba powstaje wtedy, gdy zostanie zachwiany równy poziom

między środowiskiem a organizmem ludzkim, "co powoduje wystąpienie działania zmierzające go przywrócenia równowagi, a więc do zaspokojenia danej potrzeby.

A, Maslow, uczoney amerykański wskazał siedem grup podstawowych, które motywują działanie ludzi:

1. Potrzeby fizjologiczne (pożywienia, ochrony organizmu przez zimnem, seksualne), bezpieczeństwa (ochrony organizmu przed zagładą, utrzymania pozycji społecznej)
2. Przynależności i miłości (uczestnictwa w grupach społecznych, pozytywnego odzewu emocjonalnego ze strony innych osób)
3. Szacunku (reputacji, prestiżu)
4. Samourzeczywistnienia (spełnienia swoich marzeń oraz wykorzystania i uzdolnień)
5. Wiedzy i rozumienia (poznania tajemnic świata i zrozumienia mechanizmów jego funkcjonowania)
6. Estetyczne (dążenie do piękna).

A. Maslow uważa, iż uaktywnienie potrzeb rzędu wyższego jest spowodowane zaspokojeniem potrzeb rzędu niższego (potrzeb podstawowych). Powstawanie większości potrzeb ma charakter społeczny. To, w jakim społeczeństwie człowiek wychowuje się, jakie normy wyznaje, jakie ma przekonania, decydują o tym, w jakiej formie zaspokajają swoje potrzeby i w jakim stopniu.

Z punktu widzenia profilaktyki przemocy i zarządzania konfliktem bardzo jest wsparcie ze strony nauczycieli przy jednoczesnym jasnym stawianiu wymagań i przejrzystym określaniu zasad oraz wdrażaniu programów, które mają na celu szybkie reagowanie na sytuacje konfliktowe. Znaczenie równowagi tych dwóch wymiarów (określanych jako „strukturę oraz wsparcie” lub „wymagania oraz odpowiadanie na potrzeby”) potwierdzają m.in. badania prowadzone w USA (Cornell & Fan, 2011 za: Thapa et al. 2012). Pokazano nie tylko generalny wpływ tych wymiarów na skalę przemocy, ale także wskazano mechanizmy działania polegające m.in. na zwiększeniu liczby uczniów poszukujących pomocy w sytuacji dręczenia. Inne badania pokazały, że zasady są chętniej akceptowane gdy uczniowie czują zainteresowanie i wsparcie dorosłych (Daniels et al., 2010 za: Debarbieux 2010).

Znaczenie mają relacje w gronie uczniowskim. W szkołach, w których uczniowie oceniają negatywnie relacje z rówieśnikami częściej dochodzi do aktów agresji i przestępstw (Brand, 2011). Z niższym poziomem agresji przemocy wiąże się poczucie wspólnoty w grupie (zgranie klasy, trzymanie się razem, zrozumienie, umiejętność rozwiązywania konfliktów) oraz jakość posiadanych więzi społecznych (koleżeńskich, przyjacielskich; akceptacja, uznanie ze strony kolegów) (Kulesza, 2010)

Przykładowe konflikty szkolne to:

1. wyzywanie i obrażanie członków rodziny rówieśników; (Twoja matka jest....)
2. formy molestowania seksualnego np.: komentowanie wyglądu dziewcząt i tego jak się rozwijają,
3. etykietowanie, przemoc werbalna w stosunku do osób reprezentujących inny status społeczny; w tym ze względu na ich wygląd, ubranie, pochodzenie, sytuację rodzinną, orientację seksualną, czy zachowanie;
4. ingerencje w personalne rzeczy tj. zabieranie ich i chowanie;
5. obsceniczne napisy na tablicy, ścianach, wysyłanie obrażających liścików, zdjęć, wiadomości;
6. wyśmiewanie się na przykład podczas odpowiedzi na forum klasy, kiedy dojdzie do pomyłki
7. wyśmiewanie statusu społecznego na przykład młodzieży mieszkającej w domu dziecka czy placówkach opiekuńczo – wychowawczych
8. wykluczenie z grupy
9. tworzenie klik i subgrup

Przykład

Konflikt – eskalacja – stopnie działania

- Prowokowanie
- Utrata twarzy
- Szukanie sprzymierzeńców, którzy wspólnie będą dręczyć 'ofiary'
- Stosowanie przemocy psychicznej i/lub fizycznej
- Niszczenie poczucia wartości 'ofiary'

W rozwiązywaniu różnego typu konfliktów mogą pomóc mediacje. Trzeba jednak pamiętać, że ediacja ma służyć walce z problemem a nie w walce między ludźmi. Jeżeli konflikty zostaną rozwiązane ku zadowoleniu wszystkich osób, mogą wówczas wzmacniać wewnętrzny spokój, potęgować pewność siebie w kontaktach z innymi ludźmi. Mediacja może się do tego ogromnie przyczynić. Mediator jednak powinien być osobą bezstronną, sprawiedliwą i wyposażoną w wiedzę oraz kompetencje do zażegnania konfliktu. Zadanie mediatorów polega na udzieleniu skłóconym osobom pomocy w wyrażeniu ich uczuć w słowach. Uspokaja to, prowadzi do zrozumienia i toruje drogę do rzeczowych negocjacji i sposobów rozwiązania konfliktu.

PRZEBIEG MEDIACJI

Rozpoczęcie mediacji

Etap 1 Zapoznanie się ze sprawą

Etap 2 Posiedzenie mediacyjne - zaproszenie na mediację

Kolejność zapraszanych stron na spotkanie wstępne: pierwszego zapraszamy inicjatora (powód)

Zadania spotkania wstępnego, punkty 1-4 monolog mediatora (schemat monologu):

- nawiązanie kontaktu z każdą ze stron – zbudowanie atmosfery zaufania i bezpieczeństwa
- przedstawienie zasad, reguł mediacji i roli mediatora
- przedstawienie korzyści z mediacji dla strony
- przedstawienie prawnych uwarunkowań mediacji
- odebranie zgody na mediację i mediatora
- podpisanie umowy/wniosku o przeprowadzenie mediacji
- wysłuchanie punktu widzenia strony na konflikt z dzisiejszej perspektywy
- przedstawienie przez stronę jej potrzeb i oczekiwań
- przekierowanie na przyszłość - poszukiwanie najlepszego sposobu rozwiązania konfliktu satysfakcjonującego strony.
- próba spojrzenia na konflikt z perspektywy drugiej strony.
- diagnoza fazy (patrz fazy ofiary, fazy rozwodu), w której znajduje się strona,
- wstępna hipoteza przebiegu i wyników mediacji.

W sytuacjach konfliktu szkolnego młody człowiek żyje w stresie. Jego rozróżnienie spełnia istotną wartość porządkującą – pozwala na wielostronny podział i opis licznych uwarunkowań stresu. Źródłem stresorów może być również samo podporządkowanie się normom panującym w danej klasie, wszelkim regułom, nakazom czy zakazom; działanie pod przymusem, odstawanie od reszty grupy.

Prawa i obowiązki jak również powinności bądź przywileje ucznia składają się na rolę społeczną. Pełnienie roli to właśnie sposób ich realizacji tego, co osoba wypełnia, co daje od siebie, czego się oczekuje od niej.

Rola społeczna zależy między innymi od:

- właściwości psychicznych/ autonomicznych jednostki
- wzoru osobowości, który jest akceptowany przez pewne określone osobowości społeczne, czy grupy
- sposób zdefiniowania roli przez jednostkę i zbiorowość
- organizacja i struktura grup
- sankcje jakimi dysponuje zbiorowość
- pozytywne bądź negatywne wyróżnienie.

W zależności od tego, czy rola przyjęta przez jednostkę jest przymusowa czy dobrowolna ma znaczenie podstawowe dla społeczeństwa jak i jednostki i dla sposobu, w jakie jest postrzegana przez innych uczniów. Bardzo ważna dla młodego człowieka jest jego rola w grupie, która jest zespołem cech, działań, zdolności, dyspozycji, ambicji działań.

By rola społeczna ucznia była odegrana skutecznie, należy dostosować do niej zachowanie i wymagania. Natomiast jeśli chodzi o zgodność pragnień i zachowań to właśnie z niej wywodzi się zadowolenie indywidualnej jednostki z roli, którą pełni w klasie, szkole, grupie, środowisku szkolnym.

Literatura

1. Bartkowiak G. "Psychologia zarządzania", Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 1997, s. 138 – 139
2. Konarzewski K., 2012, Rekomendacja w sprawie programu badawczego Janusza Surzykiewicza i innych. Zachowania agresywne uczniów Badania porównawcze 1997–2003–2007, Dokument wewnętrzny IBE
3. Kulesza M. (2007a), Klimat szkoły – elementy, determinanty, oddziaływanie, Problemy Opiekuńczo Wychowawcze. - 2007, nr 2, s. 3-13
4. Kulesza M., (2007b), Zachowania agresywne uczniów. Agresja i przemoc uczniowska a klimat szkoły. Analiza porównawcza 2003 – 2007
5. Kulesza, M. (2007c). Klimat szkoły a zachowania przemocowe uczniów w świetle wybranych badań empirycznych. Seminare, 24, 261-277.
6. Kulesza, M. (2011). Klimat szkoły a zachowania agresywne i przemocowe uczniów, Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego
7. Ostaszewski K. (2007), Polityka, pedagogika I profilaktyka przemocy w szkole, Remedium, listopad 2007
8. Ostaszewski K. (2012). Pojęcie klimatu szkoły w badaniach zachowań ryzykownych młodzieży. Edukacja, 4 (120), 23-38.
9. POLSKIE CENTRUM MEDIACJI , Skrypt szkoleniowy, Mediacje Rodzinne 2016
10. Skorny Z.: Psychiczne mechanizmy zachowania się, PZWS, Warszawa 1972, str. 32
11. Surzykiewicz J. (2000), Agresja i przemoc w szkole : uwarunkowania socjoekologiczne, Warszawa : Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej
12. Wiatr J. J. "Społeczeństwo. Wstęp do socjologii systematycznej", PWN, Warszawa 1977, str. 34–37
13. Widerszpil S. "Wybrane problemy socjologii marksistowskiej", PWN, Warszawa 1997. str. 44
14. Urbański J. "Człowiek jako podmiot pracy", Wydawnictwo Naukowe NOVUM, Płock 2000, s.60